

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність В9 Історія та археологія

Освітня програма «Соціальна антропологія»

Тривалість викладання 4 семестр (7, 8 чверті)
Кількість кредитів 4 кредити ЄКТС (120 годин)

Заняття:

лекції: 4 години на тиждень

практичні заняття: 4 години на тиждень

Мова викладання українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=3579>

Кафедра, що викладає Економічної теорії та міжнародних економічних відносин

Інформація про викладача:

Пилипенко Юрій Іванович,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічної теорії та
міжнародних економічних відносин

Персональна сторінка:

<https://etop.nmu.org.ua/ua/teachers/pelepenko/index.php>

E-mail:

Pylypenko.Yu.I@nmu.one

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Освітня компонента «Економічна теорія» належить до переліку обов'язкових навчальних дисциплін, що пропонуються в рамках циклу спеціальної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини» спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини спеціалізації С1.02 Міжнародні економічні відносини на першому році навчання. Вона забезпечує загальний та професійний розвиток здобувача та спрямована на отримання поглиблених знань щодо сутності, форм прояву та закономірностей сучасного економічного розвитку.

В рамках дисципліни «Економічна теорія» розглядається предмет дослідження в економічній теорії та його визначення різними школами, з'ясовується сутність економічних законів, аналізуються основні форми суспільного виробництва та закономірності їх еволюції, досліджується роль власності в економічних системах, аналізуються механізми конкуренції, підприємницької діяльності та формування доходів в сучасних умовах.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – формування у здобувачів відповідних дисциплінарних компетентностей щодо розуміння основних закономірностей економічного розвитку суспільства, набуття базових економічних знань, а також формування навичок економічного мислення у майбутніх спеціалістів.

Завдання дисципліни:

- засвоєння категоріально-понятійного апарату економічної науки;
- формування розуміння сутності та характеру дії основних економічних законів, тенденцій розвитку та функціонування економічних систем;
- вивчення механізму та умов функціонування ринку, відтворення еволюції останнього до моделі змішаної економіки;
- опанування методами та інструментами державного регулювання економічних процесів;
- отримання навиків проведення самостійних досліджень особливостей функціонування національної та світової економіки.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

В освітньо-професійній програмі Соціальна антропологія спеціальності 032 «Історія та археологія» здійснено розподіл програмних результатів навчання (ПРН) за організаційними формами освітнього процесу. Зокрема, до дисципліни С5 «Економічна теорія» віднесено такі програмні результати навчання.:

РН7	Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.
С 17	Застосовувати наукові методи пізнання задля розуміння потреб та інтересів суспільних груп
СР19	Мати навички міжкультурної комунікації у різних суспільних сферах

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні, а саме:

- знати основні етапи розвитку економічної науки, розуміти сутність економічних законів та особливості методів дослідження економічних процесів, аналізувати історичні взаємозв'язки між економікою та політикою;
- розуміти сутність суспільного виробництва та основних форм його організації;

- знати сутність, структуру та типи економічних систем, визначати роль та форми власності в економічній системі суспільства;
- знати сутність, фактори та закони дії попиту й пропозиції, вміти виявляти специфіку формування різних станів ринкової кон'юнктури;
- знати типи, види і форми конкуренції, розуміти сутність підприємницької діяльності та аналізувати її види;
- знати основні види підприємства, розуміти механізм відтворення їх фондів;
- вміти аналізувати основні види доходів та джерела їх формування.

4. СТРУКТУРА КУРСУ

Тема 1. Економічна теорія: предмет та методи пізнання

Предмет дослідження в економічній теорії та його визначення різними школами. Місце економічної теорії серед інших економічних наук. Економічні потреби суспільства, їх сутність та класифікація. Фактори потреб. Сутність економічних ресурсів, їх види. Методи дослідження економічних процесів. Цілі та функції економічної теорії. Взаємодія економіки і політики. Економічні закони та їх особливості. Економічні категорії.

Тема 2. Суспільне виробництво та форми його організації

Суспільне виробництво, його фактори. Властивості факторів виробництва. Загальні форми організації суспільного виробництва. Натуральне та товарне господарство: суть та основні риси. Умови виникнення товарного виробництва. Товар як фундаментальна категорія товарного виробництва. Вартість, споживна вартість та цінність товару. Гроші, концепції їх суті та виникнення. Функції грошей та їх еволюція. Гроші та ціна. Цінність грошей. Крива виробничих можливостей. Економічне зростання, типи, фактори.

Тема 3. Типи економічних систем. Відносини власності

Економічна система, її сутність та структурні елементи. Типи економічних систем у межах товарного виробництва, їх порівняльна характеристика. Поняття власності, її об'єкти і суб'єкти. Роль власності в економічній системі суспільства. Права власника. Форми власності. Основні тенденції розвитку відносин власності в Україні.

Тема 4. Ринок в економічній системі суспільства

Сутність ринку та його структура. Відмінні риси ринкових відносин. Функції ринку. Попит і пропозиція як елементи ринкового механізму. Закони попиту і пропозиції. Фактори попиту і пропозиції. Еластичність попиту і пропозиції. Координація попиту та пропозиції. Ціна рівноваги. Сутність та функції інфраструктури ринку. Основні елементи інфраструктури ринків споживчих товарів, фінансів і ресурсів.

Тема 5. Умови існування ринку: конкуренція та підприємництво

Сутність конкуренції та її роль в економіці. Суб'єкти та об'єкти конкуренції. Цілі та методи конкуренції. Типи конкуренції. Досконала і недосконала конкуренція. Порівняльна характеристика різних моделей конкурентного середовища. Монополізм та його наслідки. Антимонopolна політика в Україні. Сутність та функції підприємництва. Умови підприємницької діяльності. Види підприємництва. Формування суб'єктів підприємницької діяльності в Україні.

Тема 6. Підприємства

Підприємства як суб'єкти ринкової економіки. Цілі створення та основні риси підприємства. Способи класифікації підприємств. Види підприємств у залежності від розміру та організаційно-правового устрою. Відтворення підприємств, його забезпечення. Фонди підприємств та їх структура. Амортизація та відтворення основних фондів.

Тема 7. Доходи та форми їх отримання

Сутність та значення доходу. Види доходів та джерела їх формування. Доход як плата за надання економічних ресурсів. Заробітна плата, прибуток, процент, рента. Номінальні та реальні доходи. Функції доходів в економічній системі суспільства.

Тема 8. Циклічний розвиток національної економіки.

Національна економіка та показники результативності її функціонування. Циклічність економічного розвитку. Сутність та причини економічних циклів. Види економічних циклів. Фази середньострокового економічного циклу, їх основні характеристики. Довгостроковий економічний цикл. Стабілізаційна політика держави.

Тема 9. Наслідки циклічного розвитку: інфляція та безробіття.

Сутність, причини та види інфляції. Показники інфляції. Стагфляція. Наслідки інфляції. Антиінфляційна політика держави. Зайнятість, її сутність та форми. Причини, види та рівень безробіття. Соціально-економічні наслідки безробіття. Державна політика зайнятості. Держава як суб'єкт економічної системи. Економічні функції держави в сучасній ринковій економіці. Форми, методи та інструменти регулювання економіки. Кредитно-грошове регулювання. Податково-бюджетне регулювання.

Тема 10. Міжнародні економічні зв'язки Світове господарство та його основні риси.

Еволюція світового господарства. Форми міжнародних економічних зв'язків. Сутність, структура та сучасні тенденції розвитку світової торгівлі. Види торгівельної політики. Міжнародні кредитні відносини. Валютний курс та його фактори. Міжнародний рух капіталу та переміщення трудових ресурсів.

5. ТЕХНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА/АБО ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle; інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Office365.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання досягнень здобувачів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти», <https://cutt.ly/RER787v>. Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання здобувачів за дисципліною.

6.1. Шкали

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних здобувачів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховуються, якщо здобувач отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

6.2. Засоби та процедури

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності здобувачів за вимогами НРК до 6-го кваліфікаційного рівня під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Здобувачі на контрольних заходах мають виконувати завдання, орієнтовані на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики, що надаються здобувачам на контрольних заходах у вигляді завдань для поточного та підсумкового контролю, формуються шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики (контрольні завдання) для поточного та підсумкового контролю дисципліни затверджуються кафедрою.

Види засобів діагностики та процедур оцінювання для поточного та підсумкового контролю дисципліни подано нижче.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні запитання за кожною темою	відповідь на запитання під час лекцій	комплексна контрольна робота (ККР)	визначення середньозваженого результату поточних контролів; виконання ККР під час екзамену за бажанням студента
практичні	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдань під час практичних занять		
	індивідуальне завдання	виконання завдань під час самостійної роботи		

Під час поточного контролю практичні заняття оцінюються якістю виконання завдань.

Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного контролю та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з успішності за виконані два модульні завдання (максимально оцінюється у 80 балів, кожне по 40 балів), оцінок за роботу на практичних заняттях (максимально здобувач може отримати 20 балів). Отримані бали за практичні заняття та виконання індивідуальних робіт додаються. Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне покращити оцінку)	Складається залік у вигляді комплексної контрольної роботи, яка містить 50 тестів (вірна відповідь 2 бали на тест), Максимальна кількість балів за екзамен: 100 балів
Практичні заняття	Дискусії, опитування, робота в мікрогрупах, вирішення кейсів, де відпрацьовуються навички критичного мислення та аналізу, комплексного вирішення проблем з використанням індивідуального та креативного підходу. Відбувається вирішення тестів. Максимально оцінюються у 20 балів
Модульні завдання	Складаються 2 модульних завдання, кожний з яких містить 20 тестів (вірна відповідь 2 бали на тест), Максимальна кількість балів за модуль: 40 балів (20 тестів× 2бали).

6.3. Критерії

6.3.1. Критерії оцінювання *практичного заняття*:

Кожне практичне завдання оцінюється за участю в дискусіях (обговорення кейсів, опитування, вирішення тестів), де:

5 балів: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом, наведення аргументованих відповідей із посиланням на джерела.

4 бали: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом з незначними помилками за сутністю обговорюваних питань.

3 бали: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання) без достатнього володіння навчальним матеріалом, що має стосунок до теми обговорення.

2 бали: залученість до дискусії викладачем, неувважність, відсутність достатніх знань про предмет обговорення.

1 бал: залученість до дискусії викладачем, небажання брати участь в дискусії, відсутність достатніх знань про предмет обговорення.

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»», <https://cutt.ly/mERLa5A>, Кодекс академічної доброчесності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», <https://cutt.ly/vERLfxF>. У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на день (щодня) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи у Teams.

Протягом самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Глобальна корпорація в системі міжнародних економічних відносин».

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації, це саме стосується і колоквіумів. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Бонуси.

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції та практичні заняття (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та приймають участь у конференціях, конкурсах тощо отримують додатково 5 балів до підсумкової оцінки.

7.7. Участь в анкетуванні.

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на університетські поштові скриньки здобувачів. Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати пропозиції здобувачів стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Економічна теорія [Електронний ресурс] : навчальний посібник для самостійної роботи студентів / М. А. Мащенко, М. С. Бріль, О. М. Кліменко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доц. М. А. Мащенко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 266 с.

2. Економічна теорія : навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін. ; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків : Право, 2019. 268 с.
3. Економічна теорія: навч. посібник / О. А. Кулініч, Н. М. Зарецька, О. В. Нікітіна. Частина І. Х. : ХДУХТ, 2016. 200 с.
4. Економічна теорія : підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
5. Економічна теорія. Вправи для студентів спеціальностей «Менеджмент» та «Міжнародні економічні відносини» / Укладачі: Пилипенко Г. М., Пилипенко Ю.І. Д.: НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. 70 с.
6. Мочерний С.В., Устенко О.А. Основи економічної теорії: навч. посібник. 4-те вид., стер. К.: Академія, 2016. 502 с
7. Основи економічної теорії: навч. посіб. / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. 3-тє вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2014. 423 с.
8. Політична економія: Навч. посібник / За ред. д.е.н., проф. Ю.І. Пилипенка. Д.: ДВНЗ «Національний гірничий університет». 2014. 236 с.
9. Сірко А. В. Економічна теорія. Політекономія: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2014. 416 с.

Додаткові

1. Гражевська Н.І. Теоретико-методологічні здобутки нової політичної економії у дослідженні економічних інтересів і владних відносин. Економічний вісник НГУ. 2019, №1 (65). С.53-60.
2. Історія економічних вчень / За ред. Тарасевича В. М., Петруні Ю. Є. вид. 2-ге, допов. і перероб. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 376 с.
3. Пилипенко Ю.І., Алексеєнко Д.Д. Соціальний капітал як чинник економічного розвитку суспільства. Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць: Одеський національний економічний університет. 2018, № 1 (65). С. 24–34.
4. Пилипенко Ю.І., Дубей Ю. В. Роль технологічного фактору в історії досліджень економічного розвитку. Економічний вісник НГУ. 2018, №2 (62). С. 33-42.
5. Теоретико-методологічні аспекти розвитку сучасної економічної системи України в умовах глобалізації: монографія / за ред. Ю.І.Пилипенка, Є.В.Прушківської. Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. 260с.